

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
ІМЕНІ В. М. КОРЕЦЬКОГО

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF UKRAINE
KORETSKY INSTITUTE
OF STATE AND LAW

До 30-річчя
незалежності
України

To the 30th
anniversary of independence
of Ukraine

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
KORETSKY INSTITUTE OF STATE AND LAW

MODERN UNITARISM

DOCTRINE
and
PRACTICE

Monograph

To the 30th
anniversary of independence
of Ukraine

Kyiv
Publishing House "Yurydychna Dumka"
2021

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ІМЕНІ В. М. КОРЕЦЬКОГО

СУЧАСНИЙ УНІТАРИЗМ

ДОКТРИНА
і
ПРАКТИКА

Монографія

До 30-річчя
незалежності
України

Київ
Видавництво «Юридична думка»
2021

Відповідальний редактор

Ю. С. Шемшученко, академік НАН України

Рецензенти

Н. М. Оніщенко, академік НАПрН України

О. В. Совгіря, доктор юридичних наук, професор

Колектив авторів

Ю. С. Шемшученко, акад. НАН України – передмова, післямова; **О. В. Скрипнюк**, акад. НАПрН України – підр. 4.1 (*у співавт.*), 5.1 (*у співавт.*); **О. В. Батанов**, д. ю. н. – підр. 1.2, 1.3, 2.1, 2.3, 3.3 (*у співавт.*); **В. О. Антонов**, д. ю. н. – підр. 4.5; **І. Е. Берестова**, д. ю. н. – підр. 5.3; **Н. В. Воротіна**, к. ю. н. – підр. 4.4; **В. П. Горбатенко**, д. політ. н. – підр. 4.2; **О. А. Колодій**, к. ю. н. – підр. 5.1 (*у співавт.*); **Т. А. Костецька**, к. ю. н. – підр. 4.3; **А. Р. Крусян**, д. ю. н. – підр. 5.2; **О. Ю. Курцев**, к. ю. н. – підр. 1.1 (*у співавт.*), 2.2 (*у співавт.*), 3.3 (*у співавт.*), 3.5 (*у співавт.*); **Н. Л. Омельченко**, к. ю. н. – підр. 3.1; **М. О. Пухтинський**, к. ю. н. – підр. 3.2, 3.4; **Т. М. Слінько**, к. ю. н. – підр. 1.1 (*у співавт.*), 2.2 (*у співавт.*), 3.3 (*у співавт.*), 3.5 (*у співавт.*); **В. А. Явір**, д. політ. н. – підр. 4.1 (*у співавт.*).

Сучасний унітаризм: доктрина і практика: монографія. До 30-річчя незалежності України / Ю. С. Шемшученко, О. В. Скрипнюк, О. В. Батанов та ін.; відп. ред. Ю. С. Шемшученко. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2021. 514 с.

ISBN 978-617-665-052-2

У монографії з позиції сучасних наукових поглядів досліджується роль унітаризму у процесах конституційного будівництва і розвитку державності в Україні та зарубіжних країнах. Висвітлюються історія і теорія унітаризму, його основні ознаки, місце і значення в системі конституційного ладу України. Розглядаються актуальні питання унітаризму в контексті поділу державної влади, організації та функціонування місцевого самоврядування, децентралізації публічної влади та здійснення адміністративно-територіальної реформи. Приділяється значна увага проблемам і перспективам розвитку унітаризму в сучасній Україні в контексті формування національної ідеї, проведення національної, мовної, інформаційної, економічної та бюджетно-фінансової політики, вирішення питань національної безпеки і оборони.

Розрахована на науковців, викладачів, політиків, державних службовців, усіх, хто цікавиться проблемами сучасного унітаризму.

УДК 342.2(477)

© Колектив авторів, 2021

© Інститут держави і права

імені В. М. Корецького НАН України, 2021

© Видавництво «Юридична думка», 2021

ISBN 978-617-665-052-2

ПЕРЕДМОВА	7
-----------------	---

Розділ 1

ІСТОРІЯ І ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ ВЧЕННЯ

ПРО УНІТАРИЗМ	14
1.1. Історичні особливості розвитку унітаризму як форми державно-територіального устрою України.....	14
1.2. Методологічні проблеми дослідження сучасного унітаризму.....	45
1.3. Унітаристика як форма систематизації наукових знань про унітаризм.....	84

Розділ 2

ДОКТРИНА СУЧАСНОГО УНІТАРИЗМУ: ПРОБЛЕМИ

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ	103
2.1. Поняття та основні ознаки сучасного унітаризму	103
2.2. Унітаризм у системі принципів конституційного ладу	132
2.3. Порівняльний аналіз унітаризму та федералізму	148

Розділ 3

УНІТАРИЗМ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

ТА КОНСТИТУЦІЙНІЙ ПРАКТИЦІ	177
3.1. Унітаризм і поділ державної влади	177
3.2. Унітаризм у контексті місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади	212
3.3. Автономія у доктрині та практиці сучасного унітаризму	254
3.4. Унітаризм і проблеми адміністративно-територіальної реформи	275
3.5. Унітаризм та інститут громадянства	295

Розділ 4

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УНІТАРИЗМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	313
4.1. Особливості й завдання етнонаціональної політики в сучасній Україні в контексті забезпечення унітаризму	313
4.2. Особливості й завдання мовної політики в сучасній Україні в контексті забезпечення унітаризму	337
4.3. Особливості й завдання інформаційної політики в сучасній Україні в контексті забезпечення унітаризму	359
4.4. Особливості й завдання бюджетно-фінансової політики в сучасній Україні в контексті забезпечення унітаризму.....	388
4.5. Унітаризм і проблеми національної безпеки в сучасній Україні	409

Розділ 5

СУВЕРЕНІТЕТ, НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ТА УНІТАРИЗМ У КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ	431
5.1. Контрольні функції Українського народу	431
5.2. Органи конституційного контролю у механізмі гарантування конституційного ладу України.....	454
5.3. Питання суверенітету, незалежності та унітаризму в рішеннях і висновках Конституційного Суду України	484
ПІСЛЯМОВА	502
SUMMARY	511
CONTENTS	512